



TOPLUMSAL BİR KURUM OLARAK AİLENİN İŞLEVLERİ

THE FUNCTIONS OF FAMILY AS A SOCIAL INSTITUTION

Yrd. Doç.Dr. İbrahim KIR

KSÜ Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi-Kahramanmaraş

ibrahimkr@hotmail.com

Öz

Aile toplumsal örgütlenmenin ve toplumsal kurumlaşmanın temel işlevsel bir ögesi ve çekirdeğidir. Birçok toplumsal kurum gibi aile de insanlık tarihi boyunca önemli değişiklikler geçirmiş işlevlerinde farklılaşmalar olmuş, ancak hiçbir toplumda yerini, önemini ve değerini yitirmemiştir. Bu makalenin amacı, toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevlerini sosyolojik bir bakış açısıyla belirlemek, toplumdaki önemini vurgulamaktır. Bu çalışmada konu ile ilgili kitap makale gibi sosyolojik literatür ile araştırma raporları taranmış elde edilen bilgilerle ailenin işlevleri belirlenmeye çalışılmış ve elde edilen verilere dayanarak ailenin işlevleri;1) biyolojik işlev, 2)psikolojik işlev, 3) eğitim işlevi, 4)toplumsal işlev, 5) kültürel işlev, 6)ekonomik işlev olmak üzere altı temel başlık altında tespit edilerek incelenmiştir. Araştırma, geçmişte ve halen devam eden ailenin işlevlerini belge veya doküman taramasıyla belirleyen belgesel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: aile, toplumsal kurum, işlev, ailenin işlevleri.

Abstract

Family is a basically functional component and the core of social organization and social institution. Like many social institution, family also has had many important alterations and changes on its functions, even though it has never lost its place, importance and value on the society. The purpose of this article is to define the functions of family as a social institution within a sociological point of view and emphasize its importance on the society. In this study, the functions of family is categorized by the information which is concluded from the sociological literature such as books and articles about the subject and research reports and they are examined in these 6 categories; 1) Biological function 2) Psychological function 3) Educational function 4) Social function 5) Cultural Function 6) Economical Function . This study is a descriptive study with document-scanning model, which is determining the functions of family in past and present by scanning the documents and literature.

Key Words: family, social institution, function, the functions of family.

1.GİRİŞ

Aile toplumun temel taşı ve çekirdeğidir. Aile insanlıkla birlikte var olan toplumsal bir kurumdur. Birçok toplumsal kurum gibi aile de insanlık tarihi boyunca önemli değişiklikler geçirmiştir. Yapısında, tipinde, boyutlarında ve işlevlerinde önemli değişimler olmuştur. Geniş aile küçülmüş çekirdek aileye dönüşmüştür. Eğitim, yönlendirme, meslek edindirme gibi bazı alanlardaki işlevlerini başka kurumlara devretmiştir. Fakat çocuk yapma, sevgi, koruma, büyütme, yetiştirme, ahlaki eğitim, toplumsallaştırma ve kişisel gelişim gibi işlevlerini özenle sürdürmektedir. Kısaca ailenin, insan neslinin korunması ve devamını sağlama gibi temel niteliklerini hiçbir dönemde ve toplumda kaybetmediği, bugünde artan bir önemle bu işlevlerini devam ettirdiği görülmektedir.

Bu makalenin amacı, toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevlerini sosyolojik bir bakış açısıyla belirlemek, toplumdaki yerini, önemini ve değerini vurgulamaktır. Bu çalışmada konu ile ilgili kitap, makale gibi sosyolojik literatür ile araştırma raporları taranmış elde edilen bilgilerle ailenin işlevleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma, geçmişte ve halen devam eden ailenin işlevlerini belge veya doküman taramasıyla belirleyen belgesel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

1.1.Ailenin Tanımı

Burada konunun daha iyi anlaşılabilmesi için bazı terimleri açıklamak yararlı olacaktır: İlk Türk sosyologlarından Gökalp'a göre aile, "içtimai müesseselerin en eskisi olan milletin dirlik ve birliğinin yegâne sağlayıcısı bir evlilik kurumudur" (Gökalp, 1978:122). Sezal'a göre aile, "toplumsal örgütlenmenin ve toplumsal kurumlaşmanın temel birimidir." Diğer bir ifade ile "Aile birbirine evlilik ve kan yoluyla veya evlat edinme şekliyle bağlı olan insanlar grubudur" (Sezal, 1981: 17).

Sayın'ın belirttiğine göre; Hill ve Hansen aile ilgili araştırmalarda kavramsal çerçeveden söz etmektedir. Bunların belli başlıları şunlardır: Etkileşimci çerçeve, yapısal-işlevsel çerçeve, durumsal çerçeve, kurumsal çerçeve ve gelişimsel çerçevedir. Bu makalede aile, yapısal -işlevsel çerçeve ile kurumsal çerçeveye yakın bir yaklaşımla ele alınıp incelenmiştir. Bu yapısal -işlevsel kurama göre, önemli olan sistemdir, aile bir alt sistemdir, rol ve statü ağına uygun hareket eden bireylerden oluşur. Kurumsal çerçeveye göre ise; ailenin toplumdaki diğer sosyal kurumlarla uzlaşması gerekir (Sayın 1987: 532-547; Tımaz, 1997: 22-24).

1.2.Toplumsal Kurum (müessese)

“Bir toplumda eşgüdölmüş, örgütlenmiş, görelî bir bütün oluşturan düşünceler, inançlar, gelenekler, görenekler ve davranışlarla özdeksel öğeler (yapılar mallar belgiler vb.) toplamıdır” (Ozankaya, 1984: 126). “Kurumlar; düzenli ve organize edilmiş statüler, roller ve normlar bütünüdür” (Erden, 1998: 80-81).

1.3.İşlev (fonksiyon)

İşlev (fonksiyon); bir kültür öğesinin toplumsal yapının uyumlu işleyişine yaptığı katkı veya “bir yapının gerçekleştirebileceği ve onu başka yapılardan ayırt etme olanağı veren eylem türü ya da türleridir (Ozankaya, 1984: 68).

Bu makalede işlev; ailenin var oluş gayesine uygun olarak öğesi olduğu toplumun uyumlu işleyişine yaptığı katkı, insanlığa sunduğu hizmet anlamında ele alınmıştır.

Ailenin işlevlerinden (fonksiyonlarından) bahsederken çağdaş sosyoloji kuramlarından fonksiyonalist kuram (fonksiyonalizm, organizmacı kuram, yapısal-fonksiyonel kuram) hakkında kısaca bilgi vermek yerinde olacaktır (Erdoğan, 1987: 145).

Fonksiyonalist kuram (işlevcilik); “toplumu alt sistemlerden veya parçalardan meydana gelen bir işleyen bütün olarak kabul eden; her alt sistemin kendine has fonksiyonu olduğu inancına dayanan; parçalar arasında karşılıklı bir bağımlılık ve etkileşim olduğunu öngören; parçalardaki değişikliğin bütündeki değişikliğe yol açtığı iddia edilen, her alt sistem veya parçanın kendi fonksiyonunu yerine getirirken bütünün varlık, bütünlük, işleyiş ve devamına hizmet ettiğine inanılan bir nitelik taşıdığı temeline dayanmaktadır. Kısa bir ifade ile, bu teorinin temsilcileri parça-bütün arasındaki karşılıklı fonksiyonel ilişkileri esas tutmakta, bu ilişkilere ağırlık vermektedir” (Erdoğan, 1987: 145). Toplum ya da sosyal yapı bir sisteme ya da fonksiyonlarına dayanır, bu sistemin alt sistemleri vardır. Bu sistemler arasında denge kurularak toplumda uyum sağlanır. Toplumsal bütünleşmenin esasını kültür oluşturur (Timur, 1972: 5-6; Kızılcelik,1992:94-106).

2. ARAŞTIRMACILARA GÖRE AİLENİN İŞLEVLERİ

Ailenin toplumsal işlevlerini sosyologlar farklı şekilde ele almışlardır. Bazıları konuya bütüncül yaklaşır, temel konularda birleşirken, bazılarının olaya farklı yaklaştığı görülmektedir. Bu yaklaşım farklılıkları ve benzerlikleri aşağıda tartışılmıştır:

Turner, aileyi biyolojik ve sosyal açıdan ele alarak değerlendirmiştir. Ona göre, “Aile biyolojik olarak evlenme ve çocuk sahibi olma, onları yetiştirme sosyalleştirmek suretiyle

kendine has tabiatı ve tarzları bulunan bir sosyal gruptur” (Turner, 1965:355). Bazı araştırmacılar, sosyal hayatın ana şekillerinden biri olarak kabul ettikleri aileyi, “sosyal birlik, sosyal bir grup, bir sosyal örgüt, topluluk, sosyal bir kurum ve daha ileri giderek sosyal bir yapı olarak” değerlendirmişlerdir (Maclver and Pagey, 1969: 22-30; Akt: Acar, 1990: 12).

Goode, ailenin işlevlerini; üretim, sosyal statüler ve görevler yükleme, sosyal kontrol, çocukların biyolojik duygusal yönden korunması ve yetiştirilmesi işlevi; Winch, üretim, toplumsallaştırma, eğitim, ekonomik, politik ve dini işlevler; Mayntz, kültürel ve boş zamanları değerlendirme işlevi; Neidhardt ise, gerilimleri azaltma ve yumuşatma işlevi, şeklinde ifade etmektedir (Akt: Ergün, 1987: 39).

Ogburn(1963), ailenin işlevlerini, daha bütüncül bir yaklaşımla ele aldığı görülmektedir. Ona göre, ailenin işlevleri; neslin devamını sağlamak, ekonomik gereksinimleri karşılamak, statü sağlamak, çocuklara eğitim vermek, dini bilgi ve inançlarını kazandırmak, boş zamanı değerlendirecek etkinlikler gerçekleştirmek, aile üyelerinin birbirini kollamaları, karşılıklı sevgi ortamı meydana getirme ve cinsel doyumu sağlamak için meşru ortam oluşturma gibi işlevlerdir. Ackerman(1958) ise ailenin işlevlerini ‘biyolojik’, ‘sosyal’, ‘psikolojik’ ve ‘ekonomik’ olmak üzere dört başlıkta toplamıştır (Akt: Özgüven, 2000: 19-20; Bulut, 1993:3). Elliot ve Merill (1961:350) Ogburn’ un klasik sınıflamasına bir görev daha ekleyerek ailenin işlevlerini; biyolojik, ekonomik, koruyuculuk, psikolojik, eğitsel, dini, boş zamanı değerlendirme ve saygınlık sağlama şeklinde sınıflandırmışlardır (Akt: Gökçe, 1990:218). Erkal’ın da yine bütüncül bir yaklaşımla konuyu değerlendirdiği görülmektedir. Ona göre, “Aile nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik tatmin fonksiyonlarının yerine getirildiği bir müessesedir” (Erkal, 1987:76). Skolnick, üç açıdan ele alarak incelemiştir. Ona göre, ailenin, iş bölümü ile ekonomik ihtiyaçların daha etkin karşılanması, üreme, çocukların bakımı ve sosyalleşme gibi işlevleri vardır (Akt. Soner,1995:14).

Nirun, ailenin işlevlerini bireysel, kişisel ve insani ihtiyaçlar açısından ele alarak, üçlü bir bakış açısı ile açıklamıştır. Ona göre, aile, “beslenme, barınma, korunma, sağlıklı yaşama” gibi bireysel; eğitime, yetiştirme ve haklara sahip kılma, gibi kişisel; manevi duygu ve düşüncelerle donatma gibi insani ihtiyaçları karşılayan sosyo –ekonomik bir kurumdur (Nirun, 1994:21). Aile kendi bireyleri için toplumun yerine getirmediği önemli görevleri üstlenmektedir. Zaman içinde toplumdaki yapılarda değişmeler görülse de ailenin temel işlevleri hiç değişmemiştir. “Nesillerin (kuşakların) devamı, çocukların yetiştirilmesi, şahsiyetin kazandırılması, kültürün kuşaktan kuşağa aktarılması, sosyal, kültürel, psikolojik

ahengin aile fertlerine sağlanması, tam güven içinde fertlerine yuva içi sığınanın kurulması” işlevleri ailenin temel işlevleridir (Nirun, 1994:150).

3.AİLENİN İŞLEVLERİ

Bu çalışmada konu ile ilgili sosyoloji literatürü taranmış, bu konuda araştırma yapan bilim adamlarının görüşleri tartışılmış ve ortaya çıkan araştırma verileri esas alınarak yapısal-fonksiyonel bir yaklaşımla da daha önce tespit edildiği gibi ailenin işlevleri aşağıda belirtilen altı temel başlık altında açıklanacaktır: 1) Biyolojik İşlev 2) Psikolojik İşlev 3) Eğitim İşlevi 4) Toplumsal İşlev 5) Kültürel İşlev 6)Ekonomik İşlev.

3.1.BİYOLOJİK İŞLEV

3.1.1.Cinsel Güdüyü Doyurma veya Cinsel Arzuların Tatmini ve Neslin Devamını Sağlama, İşlevi

Evliliğin temelinde kadın ve erkeğin temel gereksinimlerinin karşılanması ve doyurulması yatmaktadır. “Cinslik güdüsü biyolojik bakımdan cinsin devamını sağlayan bir ilgi, sosyal bakımdan bir kişiyi diğer kişiye yönelten bir eğilimdir” (Baymur, 1978:68).

Evliliğin temel “biyolojik” işlevlerinden biri, “cinsel güdüyü doyurmak” eşlerin birbirlerinin isteklerini uyum içinde karşılamaları ve cinsel güdünün meşru yoldan doyuma ulaşmasıdır. Bunun neticesi olarak “çocuk yapmak, yetiştirmek ve kendi nesillerini üretmek” ihtiyacı da giderilmektedir (Özgüven, 2000: 19–20). Bireylerin birbirlerine olan ihtiyaçları ailede kişiliklerin birbirini tamamlaması ile belli bir anlam kazanır. Ailenin neslin devamını sağlayan işlevi insanın yeryüzünde var olması ile başlamış, insanlık var oldukça da devam edecektir (Acar, 1990: 23). Aile, eşlerin cinsel gereksinimlerini meşru yoldan karşılayan, nüfusun artışı ve neslin devamını sağlayan biyolojik özelliği olan bir kurumdur. Diğer bir ifade ile aile, toplumun işlevsel bir ögesi olarak insanın üremesi ve çoğalmasına yani biyolojik işlevin yerine getirilmesine nikâh sözleşmesi ile sosyal ve yasal açıdan meşru bir zemin hazırlamaktadır. Her toplumda düzen oluşturan, sosyal denetimi sağlayan değerler ve normlar vardır. Toplumda nikâhsız çiftlerin bir arada yaşaması kültürel değer ve normlarla uyumsuzdur. Aile, nikâh akdi ile cinsel ihtiyaçları karşılamakta, çiftlerin birlikteliğini meşrulaştırmaktadır. Meşruluk, bireylerin içinde yaşadıkları toplumun yasa, din, ahlak, değer ve normlarıyla uyumlu bir yaşam sürdürmesi ile sağlanır (Bilgili,1993:8).

Aile, toplumda nüfusun kaynağını oluşturması, kuşakların sürekliliğini ve neslin devamını sağlaması açısından temel sosyal bir kurumdur. Ailenin biyolojik işlevi demografik açıdan önemlidir. Bu işlev, eşlerin cinsel ihtiyaçlarını karşıladığı gibi, kuşakların sürekliliğini

de sağlamaktadır. Eşlerin erken yaşta evlenmesi, artan nüfusun eğitime olan ihtiyacı, erken evlenenlerin okuldan ayrılması, eğitimsiz ailelerin çok çocuk yapması gibi hususlar neslin devamı için önemlidir (Tezcan, 1985:157). Toplumda çiftlerin evlenme yaşları, çocuk yapmaları, çocuk, genç, orta ve yaşlı nüfusun dağılımı, erkek ve kadınların oranı, nüfustaki artış hızı gibi nitelikler ailenin, toplumun demografik yapısını belirleyen biyolojik işlevleri arasında yer alır.

3.1.2.Koruyuculuk İşlevi

Çocuk, doğduğunda korumasız, aciz her şeye muhtaç haldedir. Onun en temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayan, en aciz olduğu anda besleyip, büyüten, barınak sağlayan, giydiren, yetiştiren ailedir. Küçük bir çocuk için doğal, fiziksel ve sosyal çevrenin şartları çok acımasızdır. Dış çevreden gelen maddi ve manevi her türlü zararlı etkilerden onu koruyan ona yaşanabilir bir çevre oluşturan ailedir. Aile neslin devamını sağlayarak kendi varlığını ve insanlığın varlığını korumaktadır (Gökçe, 1990:218). Geleneksel toplumlarda çocuğun bakımı ve korunması küçük yaşta olduğu gibi büyüdükten sonra da aileye aittir. Ancak bugün bu görevin; sağlık, işsizlik, ihtiyarların bakımı ve tüm toplumsal güvenlik gibi önemli bir kısmını devlet üstlenmiştir. Bugün devlet, vatandaşın hizmetindedir onu birçok yönden korumaktadır (Tezcan, 1985:159).

3.2. PSİKOLOJİK İŞLEV

3.2.1.Sıcak Yuva Oluşturma ve Duygusal Doyum Sağlama İşlevi

Çocukların biyolojik bakımdan olduğu gibi, psikolojik bakımdan da korunması ve yetiştirilmesi, sevgi, saygı ve sığınma gibi psikolojik gereksinimlerinin doyurulması ailenin temel işlevlerindedir.

Aile üyelerini duygusal bağlarla birbirine bağlar. Yukarıda belirtildiği gibi, çocuk doğduğunda korumasız, aciz, bakıma muhtaç haldedir. Bu dönemde onun en temel fizyolojik ihtiyaçlarını aile karşılar. Bunun yanı sıra çocuğun, üzülme, ağlama, öfkelenme, sevinme, oynama, şımarma, nazlanma, sığınma, sevgi, saygı gibi psikolojik ihtiyaçları da vardır. Bu ihtiyaçları en iyi karşılayan ailede anne şefkatidir. Aile, çocuğun bu psikolojik ihtiyaçları için sıcak bir yuva oluşturur ve onu insanlığa yararlı sosyal bir şahsiyet olarak hazırlar. Çocuğu acımasız doğal, fiziksel ve sosyal çevrenin etkilerinden koruyan ona yaşanabilir bir sevgi ortamı hazırlayan sıcak bir yuva oluşturan ailedir.

3.2.2. Sevgi İşlevi

Aile toplumda, sevgi ve güvenliğin doğal kaynağıdır Çocuk küçük yaştan itibaren sevgi ve şefkate muhtaçtır. Bu ihtiyacın karşılıksız en iyi doyurulduğu yer ailedir. Ailenin diğer işlevlerini toplumsal değişim etkilemiş ancak doğal olduğu için sevgi işlevi değişmemiştir (Tezcan, 1985:158). Psikolojik bir gereksinim olarak ‘sevgi’ evlilik ilişkileri içinde ancak doyuma ulaşır, taraflar kendilerini eşlerine adar, acı ve tatlı yaşantılarını paylaşır ve birlikte bulunmaktan büyük bir haz duyarlar (Özgüven, 2000: 20).

Aile bireyler arasında karşılıklı sevgi ortamı meydana getirir. Karı koca çocuklar bir vücudun parçaları gibi sevgi ile birbirlerine bağlanırlar. Aile üyelerinden birine en ufak bir zarar gelse aile üyelerinin hepsi bu acıyı iliklerine kadar yaşar. Çocuk karşılıklı oluşturulan bu sevgi bahçesinde bir çiçek gibi serpilip gelişir. Sevgi duymak, şefkat görmek, çocuğun ihtiyaçları arasında en önde gelenidir. Sevgi çocuğun en önemli manevi gıdasıdır. Anne-baba, çocuklarını bütün kalbiyle sever, bu sevgiyi, onları kucaklayıp bağrına basarak, öperek davranışlarıyla da gösterir. Özellikle anne şefkati aile sıcaklığının kıvılcımını oluşturur.

Sevgi ile çocuk sağlıklı bir kişilik geliştirir. Sevgi duymamış kişi karşısındakine de sevgi gösteremez. Bu yüzden özellikle boşanma sonucu ortada kalan çocuklar aileler ve toplum için önemli sorun oluşturmaktadır (Tezcan, 1985:158). Sevgi, çocuğun sadece beslenme, barınma, giyim gibi fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması değildir. Sevgi; bu gibi maddi ihtiyaçları gidermenin daha ötesinde manevi ve duygusal bir doyum sağlamadır. Sevgi; çocuğun, gözünün içine bakmak, tebessüm etmek, dinlemek, birlikte olmak, paylaşmak, dokunmak, onunla oyun oynamak, şakalaşmak, ilgilenmektir (Yılmaz, 2002: 24 -28). Sevgi hoş görüdür. Fakat boş vermek, işi oluruna bırakmak ve vurdumduymazlık değildir. Çocuk boş ver yapsın mantığı ile yetişirse; sosyal ilişkilerde bencil, sınır tanımayan, sabırsız, anlayışsız bir kişi olur (Yılmaz, 2002: 28). Sevgisizlik bir araç olarak kullanılamaz. Yapılan hatalar çocuğu sevgiden mahrum etmeyi gerektirmez. Hiç bir anne baba da çocuğunu sevgisizlikle cezalandırmak istemez. (Binbaşıoğlu, 1978: 223; Yılmaz, 2002: 33-35).

Ancak her şeyin ifratı gibi tefriti de zararlıdır. İlaç, ölçülü içilirse şifa verir, çok fazla kaçırılırsa zehirler. Çocuğu aşırı sevgiye boğmamalıdır (Binbaşıoğlu, 1978:223). Aşırı sevgi ile yetişen çocuk bağımlı, edilgen, her türlü sorununu anne babasına bırakan kendi ayağının üstüne duramayan güvensiz çocuktur (Yılmaz, 2002: 28 -31). İşte ebeveyn sevgide bu dengeyi gerçekleştirerek aileyi sıcak bir yuvaya ve sevgi yumağına dönüştürür.

Toplumsal süreç içinde sosyal değişme ile ailenin birçok işlevi değişmektedir. Ancak ailenin doğal ve kalıcı olan sevgi işlevi fonksiyonunu devam ettirmekte ailenin değerini de giderek arttırmaktadır.

3.2.3.Öz Saygı Geliştirme İşlevi

Öz saygı çocuğun kendine güvenmesidir. Öz saygı aile sevgisi ve iyi bir eğitimin ürünüdür. Yüksek öz saygıya sahip çocuk, kendinin değerli olduğuna inanır, çevresiyle barışık, öğrenme, sevmeye, yaratma yeteneği gelişmiş, başarılı ve mutlu bir kişidir. Aile verdiği eğitimle çocuğun öz saygısının ilk temellerini oluşturur (Dinçer, <http://www.egitim.com/aile>, 2008). Aile bu işlevini gerçekleştirerek çocukta anne-babaya karşı engin saygının temellerini atar. Çocuğu aileye sınıksız bağlar, toplumun temelini sağlam atılmasını sağlar.

3.3. TOPLUMSAL İŞLEV

Toplumun temelini aile oluşturmaktadır. Dolayısıyla toplumsal yapıdaki en temel işlevleri de aile üstlenmiştir. Birey toplum içinde bir statü ve role sahip olmasına rağmen gerçek kişiliğini ancak diğer bireylerle sosyal ilişkiler kurarak oluşturur. Bireye bu ortamı en iyi aile sağlar (Acar, 1990:22-23).

3.3.1. Güvenlik İşlevi

Evlilikte eşler 'sosyal' gereksinim olarak birlikte güven içinde yaşama, dayanışma içinde olduklarını hissetme, geleceğe güvenle bakabilme, toplumda bir yer edinebilme, birbirlerinden onur ve kıvanç duyabilme gibi 'bireyin destek, korunma ve yaşam gereksinimlerini de doyurma' olanağı bulurlar" (Özgüven, 2000: 20).Aile bireyin sevildiği, sayıldığı, beğenildiği, sosyal güvenliğinin sağlandığı yerdir. Aynı zamanda para kazandığı, geçimini sağladığı, beslendiği, barındığı ekonomik güvenliğinin temin edildiği bir yuvadır (Baymur, 1978: 67). Çocuğu eğitmenin yolu ona önce güven ortamı sağlamadan geçer. Kendini güven içinde hissetme nasıl öğreticinin sevgisini kazanmakla gerçekleşiyorsa, güven içinde bulunan da başkalarını sevmeye davranışında bulunur. (Binbaşoğlu, 1978: 223). Birbirine karşılıklı sevgi ve güven duyan bireylerin oluşturduğu en etkin grup ailedir. O halde çocuğu eğitmek için aile, çok önemli güvenli bir limandır.

3.3.2. Toplumsallaştırma (Sosyalleştirme) İşlevi.

İnsan, bireysel nitelik bakımından biyolojik varlık olarak dünyaya gelmekte, içinde yaşadığı toplumun değer ve normlarını benimseyip, öğrenerek, hayat süreci içinde bir sosyal varlık haline dönüşmektedir.

Çocuğun kişiliğinin gelişmesi ailede başlar. Toplumsal değer ve normlar orada öğrenilir. Aile, bilinçli ya da bilinçsiz ilk beş yılda cinsel rolleri, tuvalet eğitimi, küçükleri sevme, büyüklere saygı duyma gibi birçok temel hayat bilgisini çocuğa öğretir. Bu dönem, çocuğun ilk toplumsallaşma dönemidir. Toplumsallaştırma çocuğu dolaysız olarak etkileyen bir süreçtir (Tezcan, 1985:159).

Aile var olduğu ilk gününden bu güne çocuğun sosyal normları ilk öğrendiği ve sosyalleştiği vazgeçilmez bir toplumsal kurumdur. Bazı kurumlar ailenin işlevlerini yerine getirmeye çalışmışlar ancak hiçbir zaman hiçbir kurum ailenin yerini tutmamıştır. Sanayi öncesi toplumda çocuk anne ve babanın gelecek güvencesi görülmüştür. Sanayi sonrası toplumlarda eğitim ve sağlık kurumları ailenin bazı görevlerini devralmasıyla diğer kurumlar gibi ailenin de görevleri azalmış ancak bu işlevler uzmanlaşarak derinleşmiş ve gelişmiştir (Bilgili,1993: 8-9; Köksal,2008:9-10).

“Sosyalleşme süreci bir sosyal olgu olarak ferdin doğuştan itibaren toplum üyeliğini kazanmasında geçirdiği safhaların tümüne verilen addır” (Erkal, 1987: 61). “Sosyalleşmede yüz yüze olduğu için en büyük görev anaya düşmektedir. Bununla beraber baba, kardeş, akraba ve ailenin yakınları bu görevde yardım edecek olan fertlerdir. Çocuğun sosyalleşmesinde ilk yıllardan itibaren aile etkili olurken, eğitim ve öğretim yaptığı okul ve sosyal ilişkilerde bulunduğu çevre de etkili olmaktadır” (Parson akt: Acar, 1990: 24).Çocuğun kişiliğinin gelişmesi ailede başlar. Yani insan kişiliğini ailesinde kazanır. Aile kişiliği geliştirici, şekillendirici, terbiye edici rolü ile temel bir alt kurum olarak üst grupları destekleyen besleyen bir “güç merkezi”dir (Nirun, 1994:93-95).

Toplumsallaşma uzun bir süreçtir. İnsan, doğuştan itibaren yaşam boyu bilgi, beceri öğrenip, davranış, tutum ve alışkanlıklar kazanarak topluma uyumlu ve yararlı bir varlık haline gelmekte, ortak değerler edinip, toplumun beklentilerine cevap vererek “sosyal benini” veya sosyal-kültürel şahsiyetini” kazanarak toplumla bütünleşmektedir. (Ergün, 1987: 35). Böylece bireyler arasında çatışma azalmakta, uyum gerçekleşmekte ve toplumsal yaşamın sürekliliği sağlanmaktadır (Erden, 1998: 81). Her toplumun kendi yapısına özgü, beslenme, barınma ve giyim, tarzı vardır. Bunlar kültürün bir parçasıdır. Birey toplumsal yaşam süreci içinde bu kültürel değerleri öğrenerek toplumsallaşır (Erden, 1998: 81-83). Toplumsallaşma, toplumsal etkileşim ve “topluma hazırlanmadır” (Tezcan, 1997: 34). Diğer ifade ile “bireyin bir sosyal gruba katılması olgusudur” (Ergün, 1987: 35). Çocuğun birincil toplumsallaştığı yer ailedir. İkincil toplumsallaşma da okulda, akran grubunda, meslek hayatında ve kitle iletişim araçları ile çevrede gerçekleşmektedir (Ergün, 1987: 39).

Toplumsallaşma, bireyi topluma kazandırma ve topluma uyum sürecidir. Bu da gerçek anlamda ancak eğitimle gerçekleşmektedir (Çelikkaya, 1996: 53). Toplumsallaşma çocuğun eğitimi demektir. Geleneksel toplumlarda eğitimi aile sağlamakta idi. Çağdaş toplumlarda kültürel birikim arttığı, iş bölümü ve uzmanlaşma ortaya çıktığı için aile yetersiz kalmakta bireyin eğitimi okullar tarafından tamamlanmaktadır (Erden, 1998: 81-83). Toplumsallaşma kavramını ilk kullanan düşünür Durkheim'dır. O, okullarda eğitim yolu ile gerçekleşen toplumsallaşmaya metotlu ve toplum içinde kendiliğinden gerçekleşen toplumsallaşmaya, metotsuz toplumsallaşma demektedir (Ergün, 1987: 35). Toplumsallaşma, toplumun değer ve normlarının aile, akran grubu ve okul yoluyla aktarılarak çocuğun istenilen şekilde yetiştirilmesidir. Ayrıca çocuk ya da ergenin anti-sosyal davranışlarının ailece denetlenmesi de onun toplumsallaşmasını içerir (Musgrave, 1979:39). Toplumsallaşma, bireyin içinde yaşadığı toplumun değer ve normlarını öğrenerek, kendisine düşen rolleri yerine getirecek bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanıp topluma hazırlanma ve toplumun işlevsel bir üyesi olma sürecidir (Erdoğan, 1976: 102).

Kısaca çocuğun, sosyal benini veya sosyal-kültürel şahsiyetini kazandığı, toplumdaki diğer bireylerle etkileşim içine girerek, topluma hazırlandığı, bireyin bir sosyal gruba katıldığı, topluma kazandırılarak uyum sağladığı, toplumun değer ve normlarını öğrenerek, kendisine düşen rolleri yerine getirecek bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanıp toplumsallaştığı birincil grup ailedir.

3.3.3. Bağlılık İhtiyacını Doyurma İşlevi

İnsanların en önemli ihtiyaçlarından birisi de “mensup olma” ya da “ait olma” duygusunu tatmin etmedir. Bu duygunun en güzel yaşandığı ve doyurulduğu yer ailedir. Özellikle aşırı bireyselleşmenin yaygınlaştığı çağımızda bu daha da önem kazanmıştır. Sıcak bir yuvada bir arada yaşam sürmekten hem anne- baba hem de çocuk büyük zevk alır, doyum sağlar. Bu yuva geçmişte, halde ve gelecekte de ailedir (Yılmaz, 2004: 139).

Birey, kendini bir gruba bağlanma, bir grubun parçası olarak hissetme ihtiyacını, akran grubu, kulüp, parti, dernek, klik, çete gibi sosyal gruplara üye olarak gidermeye çalışır. Ancak bireyin bu gereksinimini ve duygularını doğal olarak karşılayan en temel kurum ailedir. Birey doğal olarak bir aile ortamında dünyaya gelir. Aile bireyin birçok insani ihtiyaçlarını karşıladığı gibi bağlılık veya ait olma ihtiyacını da karşılar. Özellikle anne çocuğun açlık ihtiyacını gidererek aileye bağlılığın ilk düğümünü atar (Baymur, 1978: 67).

Boşanma ile çocuk anne ve baba sevgisinden yoksun olarak kalmakta, mensup olma” ya da “ait olma” duygusu doyurulamadığı için kendini boşlukta hissetmekte, çocuğun anne ya da babası ile ilişkileri değişmektedir. Bu durum ailede dolayısıyla toplumda büyük sorunlar doğurmaktadır (Tezcan,1985:159).

3.3.4.Sosyal Statü Sağlama İşlevi

Toplumda her birey değerli başarılı üstün bir kişi olmak ister. Eksiklik ve küçüklük duygusu her bireyi rahatsız eder. Bu tür bireylerin toplumda kendini gerçekleştirme şansları daha azdır (Baymur, 1978: 67). Aile bireye doğuştan bir statü sağladığı gibi hayat yarışı içinde de üyelerine statü ve saygınlık kazandırır. Ailenin sosyal ve kültürel yapısı, ekonomik ve eğitim durumu, üyesi olan bireyin statüsünü etkiler.

3.3.5. Toplumsal Denetim İşlevi

Eğitim, nesiller arası kültür aktarımı ve toplumsallaşma ile toplumun yapısını korur, devamlılığını sağlar. Toplumda varlığın, birliğin, dengenin ve uyumun sürdürülmesinde toplumsal denetim, etkin rol oynar, kişisel farklılıkları iletişimde benzer kılar, ortak yaşamı kolaylaştırır. Değerler, bireylerin amaç, tercih, tutum ve davranışlarını belirleyen ölçütlerdir. Milli, dini, ahlaki, değerler bireyi etkiler. Değerler normlar yoluyla etkinlik kazanır, normların yaptırım gücü vardır. Sözgelimi yolda yürüyemeyen bir yaşlıya yardım eden takdir edilir, aynı yaşlıya kaba davranan saygısızlık eden ayıplanır. Bir ihtiyaç sahibine yardım eden cömert bir insan takdir edilir. Hırsızlık yapan cezalandırılır. Bu suretle değerler ve normlar yaptırım kullanarak toplumun düzenini ve intizamını sağlarlar. İşte buna toplumsal denetim denir (Erden, 2007: 43-44; Kır, 2010:156-157).

Toplumsal denetimin araçları; değerler, normlar, kurallar ve yasalardır. Bu denetim araçları ile olumlu ve olumsuz yaptırım öğelerini üç başlık altında gruplandırmak mümkündür:

1) Yazılı hukuk, toplumdaki eylemleri meşru kılarak veya yasaklayarak yaptırımını sürdürür. 2) Din, sevap veya günah ile icraatını sürdürür. 3)Ahlak, takdir etme veya ayıplama ile varlığını hissettirir. Bu normların içinde toplumun denetimini sağlamada yaptırım gücü en etkili olan yazılı hukuk kurallarıdır (Erden, 2007: 43-44; Kır,2010:156-157).

Birey, değer ve normları, içinde yaşadığı toplumda, günlük yaşamdan, aileden, akran gruplarından, informal yollarla alır, pekiştirme veya cezalandırılma ile öğrenir ve hayatında uygular. Aile, değer ve normların ilk öğrenildiği yerdir. Aile bir sosyal kurum olarak, toplumsal denetim sağlamada informal yaptırımlar kullanır, bireyin davranışlarını; informal

kurallar ile denetim altında tutar. Aile, üyelerinin başarılarını takdir ve teşekkür ederek, maddi ve manevi pekiştireçlerle ödüllendirir. Hatalarını da informal cezalar vererek azaltmaya çalışır. Ailede denetim ve düzenin sağlanmasında anne ve baba çok iyi model ve örnek olmak zorundadır. Ailede ve toplumda toplumsal denetim ve kontrolün sağlanması ve çocukların toplumsal denetim kurallarını benimseyip yaşamlarında uygulaması böylece ilk önce ailede gerçekleşir (Erden, 2007: 43-44; Kır,2010:156-157).

3.3.8. Eş Seçme ve Yuva Kurma İşlevi

Aile yetirdiği gence eş seçmede ve yuva kurmada kendini sorumlu ve görevli hisseder. Çocuğunu evlendiren, mürüvvetini gören anne baba büyük bir görevi yerine getirmenin rahatlığı, huzuru ve mutluluğu içindedir. Geleneksel toplumlarda ailenin sosyo- ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyi gençlere eş seçme ve yuva kurmada belirleyici rol oynar. Aile kendi niteliklerine uygun bir ailenin kızına dünürücü olur kendine denk bir aile ile akrabalık kurmak ister. Gençlerde evlilik için görüşürken ailelerinin durumunu göz önünde bulundurlar. Kısaca bugün geleneksel toplumlarda ailenin çocuğuna eş seçip bulmada eşyalarını alarak yuvasını kurmada rolü önemle devam etmektedir.

3.3.9.Tanıdık Çevre Edindirme İşlevi

Çocuk bir aile ortamında dünyaya gelir. Her ailenin yakın akraba, eş, dost çevresi olur. Çocuk bu çevreyi hazır bulur. Aile, yeni tanıdıklar edinerek bireyin arkadaş çevresini genişletir. Kişilerle ilişkisini geliştirir. İş ve meslek hayatında dayanışma, yardımlaşma, anlaşma ve işbirliği sağlayacak ortamı hazırlar (Tezcan, 1997: 62).

3.3.10.Huzurlu ve Güvenli Bir Hayat Sağlama İşlevi

Çocuğun yetişmesinde aile içi huzur, karşılıklı anlayış, sevgi ve saygı ortamı çok önemlidir. Aile yüz yüze samimi birincil ilişkilerle bireyler arasında sevgiyi artırır, nefreti azaltır gerilimi yumuşatır, dayanışma oluşturur. Aile üyelerinin birbirini kollamalarını, karşılıklı sevgi ortamı oluşturarak huzurlu ve güvenli yaşamlarını sağlar.

Sürekli kavgaların, ağız dalaşlarının ve tartışmaların yaşandığı bir aile ortamında bedensel ve ruhsal yönden sağlıklı bir çocuk yetiştirmek mümkün değildir. Sürekli kavgaların yaşandığı bir ailede çocuk büyük bir endişe ve korku içindedir. Gelecek kaygısı hat safhadadır. Kafasında acabalar dolaşır. Endişelerden kurtulup kendini geliştirmeye ve dersine yönelemez. Böyle bir ortamda yetişen çocuk; içe kapalı, çekingen, korkak, sinirli, ümidi kırık ve başarısız bir çocuktur.

Buna karşılık herkesin sorumluluğunu bildiği, birbirine sevgi, saygı ve anlayışla yaklaştığı bir aile ortamındaki çocuk ise, inançlı, ümitli, güvenli, çalışkan, atak, girişimci ve başarılıdır. Böyle bir aile ortamı oluşturmak için dikkat edilecek hususlar o kadar da zor bir şey değildir. Örneğin; yemeklerin beraber yenmesi, ev hanımının erken kalkıp beyinin kahvaltısını yaptırıp dış kapıya kadar uğurlaması, akşam kapıda güler yüzle karşılayıp elindekileri alması, ev işlerinde kocanın hanımına yardımcı olması, ailecek bir kitap okuma saatinin oluşturulması, televizyon izlerken karşıdakine saygılı olunması, bayram, doğum, evlenme yıldönümü gibi günlerde, eşine, çocuklarına küçükte olsa bir hediye alınması, gibi olaylar basit görünüyor ama ailede bu sevgi ortamını oluşturmak için bir fırsattır (Yılmaz, 2004:139-150).

3.3.11.Paylaşma İşlevi

Ailede çiftler sevgi ile kendilerini eşlerine adar, acı ve tatlı yaşantılarını paylaşır ve birlikte olmaktan haz duyarlar (Özgüven, 2000: 20). Acılar paylaştıkça azalır, sevgiler paylaştıkça çoğalır, ilkesinden hareketle eşler, nikâh kıyılırken acı ve tatlı günde ömür boyu birlikte olmaya söz verir, bir ömür boyu acı ve tatlı günlerini paylaşırlar. Paylaşma ailenin huzur içinde devam etmesini sağlar. Özellikle anne-baba ile çocuk arasındaki paylaşımlar ise karşılıksızdır. Bu gerçekleşmediği zaman ailenin varlığını sürdürmesi zorlaşır.

Ailede üyeler arasında “empatik bir anlayışla”, “paylaşma” ve karşılıksız “verme” gerçekleşerek uyum sağlanır. (Özgüven, 2000: 20). “Aile, bireylerine diğer insanlara karşı fedakâr olmasını, diğergam olmasını, başkaları ile paylaşmayı bilmesini” böylece bir sosyal düzen içinde ancak varlığını devam ettirebileceğini öğretir (Nirun, 1994:150).

3.3.12.Boş Zamanları Değerlendirme İşlevi

Aile üyelerinin boş zamanlarını değerlendirmelerini, hoşça vakit geçirmelerini, eğlenmelerini sağlar (Gökçe, 1990:218). Boş zamanın değerlendirilmesi davranışı ailede kazanılır. Aile rastlantısal olarak hayatın akışı içinde boş zamanları değerlendirmeyi üyelerine öğretir. Ailede boş zamanlar oyunla değerlendirilir. Oyun ana-baba ve çocuğun birbirlerini daha iyi anlamalarına yol açar ve iyi ilişkiler geliştirebilir. “Aile ayrıca çocuğun ilk ve doğal oyun yeridir. Böylece çocuk, aile üyeleriyle sürekli bir şekilde karşılıklı eğitim sürecine tabidir. Ailenin çocuğa sağladığı boş zaman eğitimi, oyuncakların, araçların ve eylemlerin seçimi yönünden oluşmaktadır. Böylece ailede boş zamanların değerlendirilmesi onun mutluluğuna ve istikrarına yol açabilir. Ortaklaşa eğlence, aile bağlarını güçlendirir” (Tezcan, 1985: 159-160; Tezcan,1982:118).

3.3.13. Siyasal İşlevi

Siyaset, toplumları yönetme sanatı ve işidir, Diğer bir ifade ile toplumları sevk ve idare etmektir. Devlet, milletin teşkilatlanmış şeklidir, yasama, yürütme ve yargı organlarından oluşur. Siyaset, eğitim yoluyla, mevcut düzeni koruyucu, milli bütünleşmeyi sağlayıcı, milli değerlere sahip milli bilinçle dolu vatandaş yetiştirir (Erden, 2007: 64-65), (Tezcan, 1997: 54-55). Aile, kendi siyasal düşüncesini eğitim yoluyla yeni nesillere aktarır benimsetir. Seçme ve seçilmeyi öğretir, devlet kurumlarında çalışacak insan gücünü, milli ve mahalli liderleri eğitim kurumları ile eşgüdüm içinde yetiştirir. Hem mevcut düzeni koruyan hem de yenilikçi değişime açık vatandaş yetiştirir, siyasal kurumları etkiler, demokrasinin gelişmesini sağlar (Tezcan, 1996: 101-102; Kır,2010:151).

3.4. EĞİTİM İŞLEVI

Aile toplumun temel yapı taşı, toplumun en küçük sosyal birimi ve kurumudur. Çocuk, biyolojik varlık olarak dünyaya gelir, ilk defa ailede eğitilerek ve sosyalleşerek yalnızlıktan ve ruhi boşluktan kurtulup topluma kazandırılır.

Çocuğun eğitiminden aile sorumludur. Her türlü eğitim ailede başlar ve eğitimin temeli ailede atılır. Çocuk ailede aldığı eğitimle hayata hazırlanır ve mesleğe yönlendirilir (Gökçe, 1990:218).

Avcılık ve toplayıcılıkla geçinen ilkel toplumlarda çocuğun eğitim görevini aile üstlenmiştir. Sanayileşme ile birlikte meslekte uzmanlaşma ihtiyacı nedeniyle aile eğitim görevini karşılayamaz oldu. Sistemli eğitim kurumları ihtiyaç olarak belirdi. Böylece ailenin eğitim görevinin büyük bir kısmını devlet üzerine aldı, çocuğun örgün eğitimini eğitim kurumları üstlendi. Okula giriş yaşı düştü, çıkış yaşı ise yükseldi (Ottaway, 1962: 159). 6-7 yaşından itibaren okullara devam zorunlu oldu. Fakat yinede ailenin eğitimde aldığı temel görev devam etmektedir. Çocuğun eğitimini aile ile eğitim kurumları işbirliği içinde sürdürmektedir (Erden, 2007: 41-42). 23).

Toplumsal değişme sonucu ailede değişmiş, işlevleri de farklılaşmıştır. Toplumdaki teknolojik, ekonomik, kültürel, sosyal, siyasal ve düşünsel değişmeler bu yapının temeli olan aileyi de etkilemiştir. Bazı temel işlevlerini sürdürmekle beraber ailenin işlevleri toplumsal değişimden önemli ölçüde etkilenmiş bazı görevlerini yeni kurumlara devretmiştir. Özellikle sanayileşme ile birlikte ailenin eğitim görevleri daralmış, eğitim görevlerinin önemli bir kısmını yukarıda belirtildiği gibi diğer örgün eğitim kurumları üstlenmiştir (Acar, 1990: 23-28; Köksal,2008:9-10).

Ancak yeni tip aile eskiye oranla eğitim konusunda daha ilgili ve bilgilidir. Öğretmenle yakın işbirliği ile anne babalar kendilerine düşen eğitim görevini daha etkin biçimde yerine getirebilmektedir (Tezcan, 1985:160).

Günümüzde ailenin eğitim işlevinde önemli bir farklılaşma olmuştur ancak her dönemde olduğu gibi, eğitimin temeli yinede ailede atılmaktadır. Okul ve çevre ailenin verdiği temel eğitim üzerine bilgilerini bina etmektedir. Çocuk yemeyi, içmeyi, oturmayı, kalkmayı, toplumu düzenleyen temel değerleri, normları ve bütün insani nitelikleri ilk defa ailede öğrenir. Doğal olarak bu alınan eğitimin kalitesi anne babanın yetişmesine ve bilinçli olmasına bağlıdır. Çocuk eğitiminde, ailenin kültür düzeyi, sosyo-ekonomik durumu önemli bir etkidir.

Ailede çocuğun eğitiminin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için, aile içi ilişkilerde bireyler; birbirlerinin değerini kabul etmeli, ilişkiler karşılıklı anlayış, sevgi ve saygı temeline dayanmalı, olaylara empati ile yaklaşmalı ve birbirlerinin bakış açıları ile bakmalıdırlar. Çocuk eğitiminde ebeveynin dikkat edeceği hususlar şöyle özetlenebilir:

Anne-baba arasındaki tutarlılığın sürekli olması, çocuğa verilen eğitim ile sevginin dozunun iyi ayarlanması, bireysel ayrılıkların dikkate alınması, çocuğa iyi örnek / model olunması, ödül ve cezanın yerinde kullanılması gerekmektedir (www.egitimportali.com/2009; public.cumhuriyet.edu.tr 2009).

Ailede, çocuğa verilen değere göre; çocuk girişken, becerikli, bağımsız, tepkici, içe kapalı, dışa dönük olur. Aşırı eleştiri, saldırgan, pısrık yapar. Gazali ve İbni Haldun'a göre çocuk temiz bir cevher olarak doğar anne-baba onu iyi veya kötü olarak yetiştirir. (Akt., Büyükkaragöz vd., 1998: 31-34). Çocuk öz kimliğini dengeli sevgi, değer anlayışıyla elde edebilir. Çocuk anadilini, değer yargılarını, tutum ve davranışlarını, ailede kazanır. Erkeklik ve kadınlık kavramlarını, cinsel rolleri ailede öğrenir. Çocuk geleceğini belirleyen, hayatının ilk ve en önemli dönemini ailede geçirir. Bu dönemdeki bilişsel, duyuşsal ve devinişsel kazanımlar çocuğun kişiliğini biçimlendirir (Büyükkaragöz vd., 1998: 31-34).

3.3.4. Bir Üyesi Olan Bireyi Geliştirme İşlevi

Aile, en temel birimi ve üyesi olduğu toplumun ihtiyaçlarını karşıladığı gibi, kendi üyesi olan bireyin de her türlü ihtiyacına cevap verir. Demokratik toplumlarda ailede bireye verilen değer artmıştır. Aile bireyin doğal ve toplumsal çevresini tanıyıp, yararlanmasını ve kendini yetiştirmesini sağlar. Aile verdiği temel eğitimle bireyi, zihinsel, bedensel ve duygusal yönden geliştirir. Bireyin ihtiyaçlarına uygun bir zemin hazırlar, bireye bilgi, beceri,

davranış ve tutum öğretir. Birey ailede aldığı eğitimle topluma yararlı hale gelir, mesleğe yönlendirilir, statü kazanır, gelir elde eder ve kendini gerçekleştirir.

3.3.14. Seçme ve Yönelme İşlevi

Her ailede farklı yetenek ve kabiliyette bireyler bulunur. Ailenin görevi, üyelerini ilgi yetenek ve kabiliyetlerini tanıyıp ona göre eğitmek ve yönlendirmektir. Aile her türlü imkân ve fırsatlarını çocuğu için seferber kılar. Ailede her birey kendine özgü ilgi duyduğu ve yetenekli olduğu alanda yönlendirilir. Birey yetenekli olmadığı alanda çalışırsa başarılı olamaz. Seçme ve yönlendirmeyi genellikle okul yapar, ancak anne-baba da bunda etkindir (Tezcan, 1996: 65-72; Erden, 1998: 84).

4.KÜLTÜREL İŞLEV

4.1.Milli Kültürü Yaşatma ve Kuşaktan Kuşağa Aktarma İşlevi

Sosyolojik açıdan kültür; bir toplumun yaşam biçimi, maddi ve manevi değerlerinin bütünü, hayat deneyimlerinin bir birikimidir. Kültür, toplumun bir üyesi olan insanın, öğrendiği bilgi, beceri, sanat, teknoloji, gelenek, görenek ve alışkanlıkların karmaşık bir bütünüdür (Erden, 1998: 83; Kır, 2010:142). Kültürü, her kuşak önceki kuşağın bıraktığı yerden devralır. İnsan kendine özgü olan bilgi, deneyim ve dili ile yani konuşma ve yazma becerisiyle kültür birikimini yeni nesle aktarır. Böylece kültür aktarımının en önemli araçları, bilgi, deneyim ve dil olmaktadır (Tezcan, 1997:52; Kır, 2010: 142).

Çocuğun ilk hayat deneyimini kazandığı, ana dilini öğrendiği, ilk bilgilerini edindiği yer ailedir. Toplumlarda canlılar gibi ayakta kalıp varlıklarını devam ettirme mücadelesi vermektedir. Kültür, toplumun ayakta kalmasını sağlayan temel dinamiklerdendir. Temel kültürel değer ve normlarını yitirmiş toplumların uzun ömürlü olması mümkün değildir. Kültürün görevi, toplumun bütünlüğünü koruyarak canlı ve dinamik tutmaktadır. Çağımızda kültürel birikim çok hızlıdır. İşte burada çocuğun eğitiminde rol oynayan kurumlara önemli görevler düşmektedir. Aile aidiyet duygusu diğer ifade ile bağlılık ihtiyacı gibi toplumsal güdülerin doyurulduğu yerdir. Toplumun çekirdeğini oluşturan, informal eğitimin verildiği bir sosyal kurum olan aile, kültürel değerlerin, normların samimi bir ortamda birincil ilişkiler yoluyla temelini atıldığı yerdir (Kır, 2010:142).

3.3.5. Dini İşlev

Aile, üyelerine dini inançları kazandırır, onlara dini, ahlaki bilgileri öğretir, dini bir kurum olarak ibadetlerin uygulamasını organize eder (Gökçe, 1990: 218). Çocuğa din

eğitiminin önemli bir kısmı aile kurumunda verilir. Dinsel törenler, dualar ailede öğrenilir ve diğer dinsel uygulamalar yine genellikle aile içinde yerine getirilir. Dinde çocuk anne ve babaya bir emanettir. Aile, ona itikat, ibadet, ahlak ve muamelat gibi dini bilgileri kazandırmak, hayat için zaruri olan temel bilgileri öğretmekle sorumludur (Canan; 2009:142-145). İslam'a göre genel hatlarıyla eğitimin gayesi; bireye kendini tanıtmak, fitratını korumak, çocuğu yaratılış amacına uygun yetiştirmek, insanları doğru istikamette tutarak, iyi insan yetiştirmek, bireydeki gizli kabiliyetleri ortaya çıkarıp geliştirerek topluma kazandırmaktır (Bayraktar, 1984: 9-10; Kır.2010:151-152).

5.EKONOMİK İŞLEV

Ekonominin temel öğeleri; üretim, değişim, dağıtım ve tüketimdir. Burada ailenin ekonomik işlevini belirlerken üretim ve tüketim üzerinde durmak gerekmektedir. Üretimin öğeleri de doğa, sermaye, girişim ve emektir. Tüketimde bireyin tavrı tasarruf ve israf şeklinde ortaya çıkmaktadır. Birey üretim ve tüketimin gerektirdiği ön bilgi ve beceriyi ailede kazanmaktadır (Kır, 2010:145).

Ekonomisi avcılık, toplayıcılık üzerine dayalı toplumlarda ekonomi insan gücüne dayanmakta, insan yaşamını sürdürmek, geçimini sağlamak için gerekli bilgi, beceri ve deneyimi ailede kazanmakta idi (Erden,1998: 88). Geleneksel toplumlarda aile, anne baba, çocuklar, büyük anne ve büyük babayı da içine alan geniş aile tipindedir. Evin hizmetçileri uşakları da aileye katılmaktadır. Ekonomik yapı içinde “ev ekonomisinin” önemli bir yeri vardır. Aile hem üretim, hem de tüketim birimi olarak bir hayat ortaklığı kurumudur. Aile ekonomik gereksinimlerini kendi üretir, ihtiyaçlarını gidermek için de kendi tüketir. Yani aile hem üretim hem de tüketim kurumudur, üyelerin ihtiyaçları aile içinde karşılanır (Ergün, 1987: 40).

Sanayi öncesi toplumun belirgin örneği olan tarım toplumunda üyelerin ihtiyaçları aile içinde karşılandığı için, aile reisi ile birlikte ailenin diğer üyeleri de üretime katkıda bulunur. Aile üyelerinin çokluğu bu yönü ile üretime olumlu katkı sağlar. Herkes işin bir ucundan tutar, çocuklar bile iş paylaşır. Ancak gelir aile reisinde toplanır harcama ve paylaşım tek elden sağlanır. Zanaatla uğraşan kent ve kasaba ailelerinde de benzer durum görülmekle birlikte özellikle ailenin erkek üyeleri üretime katkı sağlamakta kadınlar çalışmamaktadır. Erkek çocuk yamaklıktan, çıraklıktan, kalfalıktan geçerek ustalığa kadar evin reisinin yanında eğitilmektedir. Aile bireyin mesleğini belirlemede temel rol oynamaktadır (Tezcan, 1985:158).

Aile sanayi öncesi toplumlarda üretici birim iken sanayi toplumunda tüketim birimi olmuş kadın iş hayatına katılmıştır. Sanayi çağı, ailenin geçimi için, erkek ve kadının işbirliğini zorunlu kılmıştır (Bilgili, 1993:9).

Sanayi toplumunda aile üretmekten çok bir tüketim kurumuna dönüşmüştür. Ailenin sanayi öncesi toplumdaki ekonomik işlevi azalmıştır. Üretimi aile dışındaki kurumlar üzerine almıştır. Sözelimi bugün yiyecek ve içecekler aile dışında üretilmektedir. Sanayi toplumunda kadın ailenin artan gereksinimlerini karşılamaya katkıda bulunabilmek için dışarıda bir işte çalışmak ihtiyacı duymaktadır. Böylece kadın gittikçe bireycilleşen toplumda ekonomik bağımsızlığını da kazanabilmektedir (Tezcan, 1990: 271–272). Bugün çağdaş toplumlarda aile tüketim kurumuna dönüşmüştür. Ailenin yaşam standartları değişmiştir. Aile çağdaş yaşam biçimini yakalayabilme, tüketim toplumu olmanın gereklerini yerine getirebilme ve faturasını ödeyebilme çabası içindedir. Aile bu yaşam biçimini sürdürürken tüketimin gerekleri olan israf ve tasarruf dengesini kurmak durumundadır. Bunun için de özellikle geleneksel toplumda kasaba ve kent ailesinde çalışmayan kadın, sanayi ve bilgi toplumunda zorunlu olarak çalışma gereksinimi duymaktadır.

Çağımız bilgi çağıdır. Gelişmiş toplumlar bilgi toplumu olarak adlandırılmaktadır. Her türlü toplumsal faaliyette olduğu gibi ekonomik faaliyette de yetişmiş bilgili ve donanımlı insana ihtiyaç vardır. Aile temel bir bilgi kazandırmakla birlikte, sanayi toplumundan bu yana bu işlevini eğitim kurumlarına devretmiştir. Bugün eğitimin önemli bir işlevi ekonomik sistemin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yani beyin gücü ve işgücünü yetiştirmektir. Ailenin görevi burada bireyin yetişmesi için gerekli alt yapıyı oluşturmaktır.

2.İş Bulma, Meslek Sahibi Yapma İşlevi

Ailenin bireyi mesleğe yönlendirme, mesleki bilgi ve beceri edindirme konusunda da önemli görevi vardır. Birçok genç, meslek seçerken ailesinin etkisiyle ve sunulan imkanlara göre mesleğini belirlemektedir. Ancak bugün bireye yaşamını sürdürebilmesi için mesleki ve teknik beceri kazandırma görevini aileden çok eğitim kurumları ve sanayi sektörü üstlenmiştir. Diğer bir ifade ile ailenin ekonomik işlevi olan geleneksel meslek edindirme işlevini günümüzde okullar, çeşitli eğitim merkezleri, sivil toplum örgütleri ve sanayi sektöründeki kurumlar gerçekleştirmektedir. Ancak ailenin bu konudaki etkinliği de devam etmektedir (Tezcan, 1990: 271–272; Kır, 2010:145-146,149-151).

Mesleki rehberlik, çağımızda ayrı bir önem kazanmıştır. Birçok ülkede mesleki rehberlik uzman kişilerce yürütülmektedir. Mesleki rehberlik, kendini tanıma, meslek

planlaması yapma, bilgi toplama, ders meslek ilişkisi, iş dünyası, okul ve aile arasında işbirliği kurarak gerçekleştirilir. İnsan kaynaklarını çok iyi değerlendirebilmek için, mesleki rehberlik mutlaka yapılmalı, çocuklar kendi yetenek ve kabiliyetlerini tanımalı, meslek planlaması yapılarak çocuklar yeteneklerine göre yönlendirilmelidir (Tezcan 1997: 60–62 ; Kır, 2010:145-146,149-151). Ailenin görevi burada bireyi tanıyarak onun yetişmesi için gerekli imkânları sunmak, desteği sağlamak ve rehberlik yapmaktır.

4. SONUÇ

Bu araştırmada elde edilen verilerden şu sonuçlara ulaşılmıştır: Aile toplumsal örgütlenmenin ve toplumsal kurumlaşmanın temel birimidir. Aile toplumun temeli, çekirdeği ve işlevsel bir ögesidir. Birçok toplumsal kurum gibi aile de insanlık tarihi boyunca önemli değişiklikler geçirmiş işlevlerinde farklılaşmalar olmuş, ancak hiçbir toplumda yerini, önemini ve değerini yitirmemiştir.

Bu çalışmada sosyoloji literatürünün incelenmesi ve yapılan araştırmalardan elde edilen verilere dayanarak ailenin işlevleri; yapısal-fonksiyonel bir yaklaşımla altı temel işlev şeklinde tespit edilmiştir. Bunlar: 1)biyolojik işlev, 2)psikolojik işlev, 3)eğitim işlevi, 4) toplumsal işlev, 5) kültürel işlev ve 6)ekonomik işlevdir.

Evliliğin temel “biyolojik” işlevlerinden biri, “cinsel güdüyü doyumak” eşlerin birbirlerinin isteklerini uyum içinde karşılamaları ve cinsel güdünün meşru yoldan doyuma ulaşmasıdır. Bunun neticesi olarak “çocuk yapma, yetiştirme ve kendi nesillerini devam ettirme” ihtiyacı da giderilmektedir.

Çocuk, doğduğunda korumasız, aciz her şeye muhtaç haldedir. Onun en temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayan, en aciz olduğu anda besleyip, büyüten, barınak sağlayan, giydiren, yetiştiren ailedir. Küçük bir çocuk için doğal, fiziksel ve sosyal çevrenin şartları çok acımasızdır. Dış çevreden gelen maddi ve manevi her türlü zararlı etkilerden onu koruyan ona yaşanabilir bir çevre oluşturan ailedir. Aile neslin devamını sağlayarak kendi varlığını ve insanlığın varlığını korumaktadır.

Aile toplumda, sevgi ve güvenliğin doğal kaynağıdır. Çocuk küçük yaştan itibaren sevgi ve şefkate muhtaçtır. Bu ihtiyacın karşılıksız en iyi doyurulduğu yer ailedir. Ailenin diğer işlevlerini toplumsal değişim etkilemiş ancak doğal olduğu için sevgi işlevi değişmemiştir. Doğal ve kalıcı olan sevgi işlevi çağımızda da fonksiyonunu devam ettirerek ailenin değerini de giderek arttırmıştır.

Öz saygı çocuğun kendine güvenmesidir. Öz saygı aile sevgisi ve iyi bir eğitimin ürünüdür. Yüksek öz saygıya sahip çocuk, kendinin değerli olduğuna inanır, çevresiyle barışık, öğrenme, sevmeye, yaratma yeteneği gelişmiş, başarılı ve mutlu bir kişidir. Aile verdiği eğitimle çocuğun öz saygısının ilk temellerini oluşturur. Aile bu işlevleri gerçekleştirerek çocukta anne-babaya karşı engin saygının temellerini atar. Çocuğu aileye sınıksız bağlar, toplumun temelini sağlam atılmasını sağlar.

Aile, bireyin sevildiği, sayıldığı, beğenildiği, sosyal güvenliğinin sağlandığı yerdir. Aynı zamanda para kazandığı, geçimini sağladığı, beslendiği, barındığı ekonomik güvenliğinin temin edildiği bir yuvadır.

Çocuğun birincil toplumsallaştığı yer ailedir. Toplumsallaşma; bireyin içinde yaşadığı toplumun değer ve normlarını öğrenerek, kendisine düşen rolleri yerine getirecek bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanıp topluma hazırlanma ve toplumun işlevsel bir üyesi olma sürecidir. Bu sürecin en etkin yaşandığı yer ailedir.

Birey, kendini bir gruba bağlanma, bir grubun parçası olarak hissetme ihtiyacını, akran grubu, kulüp, parti, dernek, klik, çete gibi sosyal gruplara üye olarak gidermeye çalışır. Ancak bireyin bu gereksinimini ve duygularını doğal olarak karşılayan en temel kurum ailedir.

Aile bireye doğuştan bir statü sağladığı gibi hayat yarışı içinde de üyelerine statü ve saygınlık kazandırır. Ailenin sosyal ve kültürel yapısı, ekonomik ve eğitim durumu, üyesi olan bireyin statüsünü etkiler.

Birey, değer ve normları, içinde yaşadığı toplumda, günlük yaşamdan, aileden, akran gruplarından, informal yollarla alır, pekiştirme veya cezalandırılma ile öğrenir ve hayatında uygular. Aile, değer ve normların ilk öğrenildiği yerdir. Aile bir sosyal kurum olarak, toplumsal denetim sağlamada informal yaptırımlar kullanır, bireyin davranışlarını; informal kurallar ile denetim altında tutar.

Aile, yetiştirdiği gence eş seçmede ve yuva kurmada kendini sorumlu ve görevli hisseder. Çocuğunu evlendiren, mürüvvetini gören anne baba büyük bir görevi yerine getirmenin rahatlığını, huzurunu ve mutluluğunu duyar. Bugün geleneksel toplumlarda aile, çocuğuna eş seçip bulmayı eşyalarını alıp yuvasını kurmayı önemli bir görev kabul etmektedir.

Çocuk bir aile ortamında dünyaya gelir. Her ailenin yakın akraba, eş, dost çevresi olur. Çocuk bu çevreyi hazır bulur. Aile, yeni tanıdıklar edinerek bireyin arkadaş çevresini genişletir.

Çocuğun yetişmesinde aile içi huzur, karşılıklı anlayış, sevgi ve saygı ortamı çok önemlidir. Aile yüz yüze, samimi, birincil ilişkilerle bireyler arasında sevgiyi artırır, nefreti azaltır, gerilimi yumuşatır, dayanışma oluşturur. Aile üyelerinin birbirini kollamalarını, karşılıklı sevgi ortamı oluşturarak huzurlu ve güvenli yaşamalarını sağlar.

Eşler, nikâh kıyılırken acı ve tatlı günde ömür boyu birlikte olmaya söz verir, bir ömür boyu acı ve tatlı günlerini paylaşırlar. Paylaşma ailenin huzur içinde devam etmesini sağlar.

Aile üyelerinin boş zamanlarını değerlendirmelerini, hoşça vakit geçirmelerini, eğlenmelerini sağlar. Boş zamanı değerlendirme davranışı ailede kazanılır. Aile rastlantısal olarak hayatın akışı içinde boş zamanları değerlendirmeyi üyelerine öğretir.

Aile, kendi siyasal düşüncesini eğitim yoluyla yeni nesillere aktarır benimsetir. Seçme ve seçilmeyi öğretir, devlet kurumlarında çalışacak insan gücünü, milli ve mahalli liderleri eğitim kurumları, sivil toplum örgütleri ve siyasal örgütlerle eşgüdüm içinde yetiştirir.

Çocuk, biyolojik varlık olarak dünyaya gelir, ilk defa ailede eğitilerek ve sosyalleşerek yalnızlıktan ve ruhi boşluktan kurtulup topluma kazandırılır. Çocuğun eğitiminden aile sorumludur. Her türlü eğitim ailede başlar ve eğitimin temeli ailede atılır. Çocuk ailede aldığı eğitimle hayata hazırlanır ve mesleğe yönlendirilir.

Ailenin işlevleri toplumsal değişimden önemli ölçüde etkilenmiş bazı görevlerini yeni kurumlara devretmiştir. Özellikle sanayileşme ile birlikte ailenin eğitim görevleri daralmış, eğitim görevlerinin önemli bir kısmını örgün eğitim kurumları üstlenmiştir. Ancak yeni tip aile eskiye oranla eğitim konusunda daha ilgili, bilinçli ve bilgilidir. Öğretmenle yakın işbirliği ile anne babalar kendilerine düşen eğitim görevini daha etkin biçimde yerine getirebilmektedir.

Demokratik toplumlarda ailede bireye verilen değer artmıştır. Aile bireyin doğal ve toplumsal çevresini tanıyıp, yararlanmasını ve kendini yetiştirmesini sağlar. Aile verdiği temel eğitimle bireyi, zihinsel, bedensel ve duygusal yönden geliştirir. Bireyin ihtiyaçlarına uygun bir zemin hazırlar, bireye bilgi, beceri, davranış ve tutum kazandırır. Birey ailede aldığı eğitimle topluma yararlı hale gelir, mesleğe yönlendirilir, statü kazanır, gelir elde eder ve kendini gerçekleştirir.

Her ailede farklı yetenek ve kabiliyette bireyler bulunur. Ailenin görevi, üyelerinin ilgi, yetenek ve kabiliyetlerini tanıyıp ona göre eğitmek ve yöneltmektir. Aile her türlü imkân ve fırsatlarını çocuğu için seferber kılar. Ailede her birey kendine özgü ilgi duyduğu ve yetenekli olduğu alanda yönlendirilir.

Kültür; bir toplumun yaşam biçimi, maddi ve manevi değerlerinin bütünü, hayat deneyimlerinin bir birikimidir. Kültürü, her kuşak önceki kuşağın bıraktığı yerden devralır. İnsan kendine özgü olan bilgi, deneyim ve dili ile yani konuşma ve yazma becerisiyle kültür birikimini yeni nesle aktarır. Böylece kültür aktarımının en önemli araçları, bilgi, deneyim ve dil olmaktadır. Çocuğun kültürlendiği, hayat deneyimini kazandığı, ana dilini öğrendiği, ilk temel bilgileri edindiği yer ailedir.

Çocuğa din eğitiminin önemli bir kısmı aile kurumunda verilir. Dinsel törenler, dualar ailede öğrenilir ve diğer dinsel uygulamalar yine genellikle aile içinde yerine getirilir. Dinde, çocuk anne ve babaya bir emanettir. Aile çocuğuna, itikat, ibadet, ahlak ve muamelat gibi dini bilgileri kazandırmak, hayat için zaruri olan temel bilgileri öğretmekle sorumlu hissetmektedir.

Ekonominin temel öğeleri; üretim, değişim, dağıtım ve tüketimdir. Üretimin öğeleri de doğa, sermaye, girişim ve emektir. Tüketimde bireyin tavrı tasarruf ve israf şeklinde ortaya çıkmaktadır. Birey üretim ve tüketimin gerektirdiği ön bilgi ve beceriyi ailede kazanmaktadır.

Ailenin bireyi mesleğe yönlendirme, mesleki bilgi ve beceri edindirme, gerekli imkânları sunma konusunda da önemli görevi vardır. Birçok genç meslek seçiminde ailesinin etkisiyle ve sunulan imkânlara göre mesleğini belirlemektedir. Ailenin görevi burada bireyi tanıyarak onun yetişmesi için gerekli imkânları sunmak, desteği sağlamak ve rehberlik yapmaktır.

Öneriler

Bu sonuçlardan hareketle toplumda ailenin yerini korumak, önemini ve değerini artırmak için şu öneriler getirilmiştir:

Kitap, makale, araştırma raporu, gibi bilimsel yayınlarda; görsel medyada sunulan film, dizi, sohbet, tartışma gibi programlarda; bilim adamlarının, sempozyum, konferans, seminer, ders gibi bilimsel çalışmalarında; din adamlarının, konferans, vaaz, hutbe, seminer gibi faaliyetlerinde, öğretmenlerin seminer, ders gibi görevlerinde anne baba ve diğer büyüklerin nasihatlerinde; her konudaki eğitimcilerin derslerinde, görsel ve yazılı medyanın her türlü yayınında, her an her fırsatta, her yerde ailenin yeri, önemi, değeri ve kutsallığı üzerinde durulmalı, insanlığın geleceği için yukarıda sonuçta belirlenen hususlar vurgulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- ACAR, Ali, (1990), **Türk Aile Yapısı Ve Kızılcahamam Aile Yapısı Üzerine Bir Araştırma**, (Basılmamış doktora tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BACANLI, Hasan, (1999), **Gelişim ve Öğrenme**, Ankara: Nobel Yayın.
- BAYRAKTAR, M Faruk, (1984), **İslam Eğitiminde Öğretmen- Öğrenci Münasebetleri**, İstanbul: M.Ü. İlahiyat Vakfı Yayınları.
- BİLGİLİ, Ahmet, (1993), **Avrupa Topluluğu İle Bütünleşme Sürecinde Türk Aile Yapısı**,(Basılmamış doktora tezi), İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BİNBAŞIOĞLU, Cavit, (1978), **Eğitim Psikolojisi**, Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S.Savaş ve Dg. (1998), **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, 1.Baskı, Konya: Mikro Basım Yayım Dağıtım.
- BULUT, I. (1993), **Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi**, Ankara: Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları, No.: 74.
- CANAN, İbrahim, (2009), **Aile İçi Eğitim**, İstanbul: Gül Yurdu Yayınları.
- CELMAN, Hikmet Yıldırım, (1989), **Ziya Gökalp'in Eğitim Sosyolojisi**, Ankara: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları 871.
- ÇELİKKAYA, Hasan, (1996), **Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi**, 2.Basım, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- DİNÇER, Çağlayan, (2008), <http://www.egitim.com/aile/0651/0651.ortak/0651.12.cocuklardaozsaygi.asp?BID=06&MenuNo=0> 17.11.2008.
- DPT, (1989), **Aile Yapısı VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara: DPT Yayını.
- ELLIOT M. and MERILL F. E. (1961), **Sociol Diorganization**, New York: Harper and Row.
- ERDEN, Münire, (1998), **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, İstanbul: Alkım Yayınları.
- ERDEN, Münire, (2007), **Eğitim Bilimine Giriş**, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- ERDOĞMUŞ, Zeki, (1976), "Sosyalizasyon", **Sosyoloji**, Ankara:Yaykur, Yayınları, , s.102-114.
- ERDOĞMUŞ, Zeki, (1987), "Çağdaş Sosyoloji Teorilerine Genel Bir Bakış", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C:1,S:2, ss:139-149.
- ERGÜN, Mustafa, (1987), **Eğitim ve Toplum, Eğitim Sosyolojisine Giriş**, Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınları.
- ERKAL, Mustafa E., (1987), **Sosyoloji (Toplumbilim)** 3. baskı, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- GÖKALP, Ziya, (1978), **Makaleler IX**, Hz.: Şevket Beysanoğlu, İstanbul.
- GÖKÇE, Birsen, (1990), "Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme", **Aile Yazıları I**, (Derl: B.Dikeçligil ve A.Çiğdem) Ankara: Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Bilim Serisi No: 5/1, ss.205-223.
- KAHN, Ellie (1990), **20 Ways To Make Your Kid Feel Great. Parents**.Vol: 65, No:6, ss.94-98, 194-195.
- KIR, İbrahim, (2010), "Eğitimin Toplumsal Temelleri" **Eğitim Bilimine Giriş**, Edt. Fatih Töremen, İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- KIZILÇELİK, Sezgin, (1992), **Sosyoloji Teorileri-II**, Konya: Kuzucular Ofset.
- KOMİSYON (1994), **1994 Uluslararası Aile Yılı Özel İhtisas Komisyon Raporları**, Ankara: Kılıçaslan Matbaacılık Sanayi Ltd. Şti. Yayın No: 82.

- KÖKSAL EĞMEZ, Cemile Funda, (2008), **Okulöncesi Eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı (Kocaeli’nde Bes Anaokulunda Yapılan Araştırma)**, (Yayınlanmamış yüksek lisan tezi), Adapazarı: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MACLVER R.M. AND PAGEY, C., 1969. **Cemiyet** Çev.: Amiran Kurtkan, İstanbul.
- MUSGRAVE, P.M., (1979), **The Sociology of Education**. 3.baskı London: Methuen,.
- NİRÜN, Nihat, (1994), **Sistemik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür**, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını Sayı:73.
- OGBURN, W.F. (1963), “The Changing Functions of the Family” **Selected Studies in Marriage and The Family**. USA: Rinehart and Winston Inc. Akt. Bulut I. (1993), **Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi**, Ankara: Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları, Yayın No. 74.
- OTTOWAY, A.K.C., (1962), **Education and Society, An Introduction to the Sociology of Education**, , 4.baskı London: Routledge & Kegan Paul.
- OZANKAYA, Özer, (1984),**Temel Toplum Bilim Terimleri Sözlüğü**, 3.basım, Ankara: Savaş Yayınları.
- ÖZGÜVEN, İbrahim Ethem (2000), **Evlilik ve Aile Terapisi**, Ankara: PDREM (Psikolojik Danışma Rehberlik Eğitim Merkezi Yayını).
- ÖZGÜVEN, İbrahim Ethem (2001), **Ailede İletişim ve Yaşam**, Ankara: PDREM Yayını.
- ÖZTÜRK,H.İbrahim,(2002), **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, 1.Baskı, Ankara: HD Yayıncılık.
- SAYIN, Önal, (1987), “Aile İçi İlişkilerin Toplum ve Birey Boyutunda Çözümlemesi”, **Aile Yazıları: Evlilik Kurumu ve İlişkileri**, Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- SEZAL, İhsan, (1981), **Sosyal Bilimlerde Temel Kavramlar**, Ankara: Birlik Yayınları.
- SONER, Oya, (1995), **Aile Uyumlu Öğrenci Özgüveni ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki**, (Basılmamış doktora tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TEZCAN, Mahmut, (1982), **Sosyolojik Açından Boş Zamanların Değerlendirilmesi**, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- TEZCAN, Mahmut,(1985), **Eğitim Sosyolojisi**, 4.baskı. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- TEZCAN, Mahmut, (1994), **Eğitim Sosyolojisi**, 9. baskı, Ankara: Zirve Ofset.
- TEZCAN, Mahmut, (1997), **Eğitim Sosyolojisi**, 11.baskı, Ankara: Zirve Ofset.
- TINAZ, Dilek, (1997), **Aile Yapısı ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki**, (Basılmamış Yüksek lisans tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TİMUR, Serim, (1972), **Türkiye’de Aile Yapısı**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- TURNER, Ralph H., (1965), “**The Family**”, **Socioloji** Ed.:Brown and Selznick, London.
- YILMAZ, Hasan, (2004), **Sevgili Anne Ve Babacığım, Lütfen Bu Kitabı Okur musunuz!...**, 16. Basım, Konya: Çizgi Kitabevi Yayını.
- www.egitimportali.com/yazigoster.php?yazi_no=sdfsgt12134 - 29k ,2009.
- public.cumhuriyet.edu.tr/~maydin/konferansveseminer.html - 32k,2009.